

LESNI DELAVEC

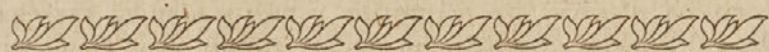
Glasilo Osrednjega društva lesnih delavcev

Izhaja vsakega 1. in 15. v mesecu. — Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Šelenburgova ulica šte. 6/II, desno. — Naročnina stane letno 26 Din. — Oglasi se za milimeter prostora v dolžini širine enega stolpca računajo po 1 dinar. — Nefrankirane ali premalo frankirane dopise se ne sprejema. — Rokopisi se ne vračajo. — Reklamacije so poštne proste.

Štev. 1.

Ljubljana, dne 1. januarja 1924.

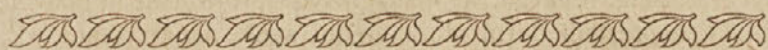
Leto III.

Srečno novo leto

vošči vsem čitateljem ter članom strokovne organizacije
lesnih delavcev

uredništvo in uprava „Lesnega delavca“.

Ob novem letu.

Pravzaprav ni novo leto nič drugega, kakor znamenje
perijode računstva. Vsa ona voščila „srečnega in veselega“
novega leta, ki jih ob tem trenutku slišimo, so sentimentalne
frazе. A vendar igra konec starega in začetek novega leta v
javnem življenju silno važno vlogo. Ves kapitalističen svet —
od malega obrtnika do velikega industrijalca in delniške družbe,
od malega branjevca do veletrgovca in delniških trgovskih
družb, od male posojilnice kje do mogočnih bank — skratka
vse zaključuje račune, izvršuje inventure in se pripravlja na
sestavo bilanc. Vsakdo skuša dognati, koliko je imel v pre-
tečenem letu izdatkov, koliko dohodkov in kar je glavnega
— koliko je tekom zadnjega leta profitiral. Izgube imenujejo
v gospodarskem žargonu minus, dobiček pa plus! In vsakdo
si prizadeva, da bi plus bil čim večji. Brali torej bomo kmalu
po raznem časopisu izkaze bank, podjetij, delniških družb itd.
Pri čitanju teh izkazov bomo morali biti silno oprezni, kajti
ravnatoko kakor je lice kapitalističnega sveta dvojno in kakor
je njegova morala dvojna, tako so tudi bilance kapitalističnega
sveta dvojne. Skratka — pričenja se perijoda delitve javno
izkazanih, še bolj pa tajnih, javnosti skritih dobičkov.

Da je vse dobičke ustvarila živa, delavčeva delovna sila,
o tem pri delitvi dobičkov ne bo govoril nihče! Delavstvo
samo pa se za take stvari tudi ne zanima bog ve kaj — v
svojo škodo!

Pa kaj bi v enomer rezonirali samo o računih, računskih
zaključkih in bilancah kapitalistov ter občudovali njihov visoki
plus. Vprašajmo se tudi, kako izgledajo naši dohodki in kakšni
so bili v pretečenem letu naši izdatki, kakšni bodo naši ra-
čunski zaključki in kako bo približno izgledala bilanca po-
sameznega lesnega delavca? Ne čudimo se, če nas pri ti misli
obhaja zona! Kamorkoli pogledamo, nam zeva v oči velik
minus! Najbolj se je to opazovalo ob ravnokar minulih bo-
žičnih praznikih. V Ljubljani, v Mariboru, v Celju, v Ptuj

in sploh v vseh trgovskih mestih Slovenije in cele Jugoslavije
si videl vse polno ljudij; prihajali so iz bližnjih in daljnih
krajev kupovati vse potrebne reči sebi in svojcem za božič. V
trgovinah se je trlo vse polno sveta, videti je bilo vsakovrstne
obrazе — samo delavskih videti ni bilo. Očitna razlika, na
eni strani plus, na drugi minus! Na sveti večer je bilo skozi
okna opazati sijajno razsvetljene, razkošno opravljene sobane
in salone naših podjetnikov in drugih bogatinov, v katerih so
si člani njih rodbin na vzajem poklanjali bogate darove, in
nasičeni vsega, so končno, ko je sedla milostljiva ali hčerka
h klavirju, peli hvalospeve Kristusu. Tistemu Kristusu, čegar
podobo — človeka delavca so celo leto do skrajnosti izko-
riščali. O, sveta hinavščina in farizejstvo!

V privatnih hišah, palačah, vilah in graščinah lesnoindu-
strijskih magnatov, bogatih lesnih trgovcev, obogatelih tesar-
skih mojstrov in imovitih tovarnarjev pohištva itd., blesk in
sjaj, toplota, moderne obleke in polno obložene mize pečenih
gosc, rac, purmanov, gnjati, telečjih in svinjskih zreskov, dobre
vinske starine, sadja, rib, močnatih jedij itd. — Plus!

Kje ste, mizarji, strojni delavci, tesarji, kje ste vi delavci
na žagah in gozdovih v vaših zaduhlih stanovanjih, v vaših
barakah in na pol podrtih bajtah, ostali s svojimi božičnimi
nakupi toplih oblek in obuval za vas, za vaše žene in otroke?
Saj ste delali in se celo leto mučili... Minus!

In kaj je bilo na mizah lesnih delavcev? Bojimo se, da
je bilo onih, ki so si lahko privoščili za praznike košček go-
vejega mesa, dosti malo. Ostalo je tudi ob praznikih večino
pri celoletno obligatnih na pol suhih koruznih žgancih, fižolu,
zelju, repi itd. — Minus!

Računski zaključki delavstva Jugoslavije za leto 1923 iz-
kazujejo na celi črti primanjkljaje. Silno redke so one po-
stavke, o katerih bi se lahko trdilo, da se jih sme šteti med
aktiva. —

Pred vsem je upoštevati dejstvo, da se plače lesnih de-
lavcev in delavstva sploh še niso izravnale predvojnimi. In
ker tudi predvojne plače niso odgovarjale potrebam delavcev
je jasno, da je moralo nastopiti omejevanje konsuma v delav-
skih slojih. To omejevanje je šlo tako daleč, da je moralo
neizogibno nastopiti pešanje.

Naša strokovna organizacija je izravnavala nesoglasje med
zaslužkom in dejansko potrebo v toliko, v kolikor je v po-
sameznih krajih imela moči. V tem pogledu lahko trdimo, da
so uspehi, ki smo jih tekom leta 1923 dosegli, upoštevano
vredni, torej plus!

Če hočemo sestaviti vsaj aproksimativen proračun, si mo-
ramo reči, da bo treba delo za izravnavo zaključkov s po-

trebami z vso energijo nadaljevati. Že danes pa, ob začetku leta 1924, je treba vse lesne delavce z vsem poudarkom opozoriti, da bodo tudi v bodočem letu vsi uspehi odvisni od jakosti in sile naše strokovne organizacije ter odločnosti lesnih delavcev samih.

Proti koncu prošlega leta se je pričela pojavljati občutna brezposelnost tudi med lesnimi delavci, zlasti mizarji. Brezposelnost pomeni za nas minus! Čim bo nastopivša brezposelnost naraščala, kar je verjetno, bo tudi minus v tem pogledu za nas večji. Vsekakor bo s tem fatalnim pojavom treba računati.

Velik minus pomeni za nas tudi dejstvo, da so se delodajalske organizacije tekom leta 1923 silno okrepile. A tudi celotna buržuazija Jugoslavije je napram delavskemu razredu napravila odločen afront. Stremljenje organiziranih kapitalistov je v preteklem in bo tudi v prihodnjem letu — uničiti bolniško zavarovanje, ukiniti nezgodno zavarovanje, odpraviti inšpekcije dela, onemogočiti delavske zbornice in zrušiti celoten zakon o zaščiti delavcev sploh. Že danes čivkajo vrabci na strehah, da buržuazija v zakonu o zavarovanju delavcev, predvideno zavarovanje delavcev za starost, katero bi imelo stopiti v veljavo leta 1925, sploh ne misli izvesti. Ukiniti hoče ministrstvo za socialno politiko itd. Skratka vse, kar je delavstvo dosedaj na polju socialne politike imelo ter uživalo, se ima zrušiti. Torej plus za organizirane kapitaliste in minus za delavce.

Koliko truda, koliko napora in kolike borbe bo treba od strani delavstva, če bo hotelo vse satanske nakane organiziranih kapitalistov preprečiti? Ali se bo delavstvo Jugoslavije končno zavedlo dejstva, da ga je kapitalistični razred v pogledu organizacije daleč, daleč nadkrilil in da se bo moralo z nadčloveškimi močmi lotiti dela, da popravi vse usodepolne napake in zmote, ki so ga privedle do popolne nemoči? Upajmo. Vsaj mi lesni delavci smo v tem pogledu v minulem letu napravili precejšen korak naprej, in to pomeni za nas plus. Tudi kovinarji so se lotili tega dela. Še dolgo pa ne bo ne pri lesnih delavcih in ne pri kovinarjih tako, kakor bi moralo biti. Pri obojih so še cele armade proletarcev, ki

ozlovoljeni nad bratomorno borbo, otópelo in apatično gledajo od strani, med tem ko kapitalizem triumfira in napoveduje proletarijatu borbo do uničenja.

Kar se tiče specijelno nas lesnih delavcev, imamo silno tehtne razloge zato, da posvetimo vse naše moči izgradbi in izpopolnitvi tega, kar smo na majskem kongresu ustvarili. Velikanska in nedopustljiva napaka bi bila, če bi dragoceni čas in moči trčili v razpravah o vedno novih formah organizacije. To kar imamo, jačajmo ter krepimo. Zbirajmo vse one dele in drobce, ki spadajo v naše vrste. Bratsko roko podajmo vsakemu lesnemu delavcu brez razlike. Sramota ni za tistega, ki drugemu proži roko, pač je sramota za tistega, ki misli, da bo potom svoje trme komu imponiral. Naše Osrednje društvo lesnih delavcev bo v veliki zajednici Saveza lesnih delavcev Jugoslavije vedno storilo svojo dolžnost. Iskrenost in poštenost bodi vedno geslo nas vseh. Ob enem stojmo vedno na stališču, da je prostor v naši sredini za vsakega lesnega delavca, brez da bi moral izrekati svoj konfiteor. Celimo polagoma rane, ki so jih zadali delavskemu pokretu brezvestni pustolovci, ki jih je povojna psihoza vrgla na površje in ki, ker niso prišli na svoj račun, zopet izginjajo. Vzga-jajmo, agitirajmo, posvečujmo vso našo ljubezen — naši strokovni organizaciji. Doprinašajmo žrtve, vzbujajmo v sebi zavest in vero v sami sebe, zavedajmo se vselej, da smo delavci — člani velikega, nepremagljivega proletarskega razreda, ki si v neprestani borbi mora urediti svojo usodo sam.

To smo hoteli povedati našim sodrugom lesnim delavcem kot popotnico ob početku novega leta. Nič sentimentalnosti, nič veselega novega leta, veselo naj bo delo v organizaciji in za organizacijo, vesela naj bo borba, da bomo v bodoče imeli zaznamovati večji plus!

Orjuna.

Z velikim šumom in šundrom je bila poklicana v življenje „Organizacija Jugoslovanskih Nacijonalistov“. Orjuna je dete demokratov, torej orodje izrazite kapitalistične kaste. De-

Grozote potresa na Japon-skem.

Vsak dan strašnejša so poročila, ki prihajajo z Japonskega. Sedaj beremo, da se merodajni krogi posvetujejo, ali naj se Tokio sploh še pozida tam, kjer je bilo prej, ali pa naj se glavno mesto prestavi kam drugam. Za Jokohamo pa beremo, da je sploh ne bodo več sezidali, temveč napravili bodo kje drugje drugo пристanišče. Čeprav se morebiti to ne bo izvršilo, vendar nam že take vesti pripovedujejo, da sta bili obe mesti popolnoma razdejani. Katastrofa je hujša, kakor smo si v začetku mislili, dosti hujša, kakor nam jo slikajo uradna japonska poročila, ki jo hočejo iz lahko umljivih vzrokov zmanjšati.

Tem strašnejša je bila nesreča, ker je nihče ni pričakoval. Svetovnoznana avtoriteta na polju seizmologije ali znanstva potresih, prof. Omori, je malo pred potresom še rekel, da se za prihodnjih deset let ni treba bati hudega potresa. Na navadne potrese so pa Japonci tako navajeni, da se niti ne zmenijo zanje.

Kritičnega dne, 1. septembra, je postajalo proti poldnevu vedno bolj soparno, in videlo se je, kakor bi prihajal velik vihar. Zaspáni, trudni od vročine so ljudje samo še sanjali, kam bodo šli jutri, ko bo nedelja in ne bo treba iti v pisarno

ali delavnico. Ven bodo šli in se bodo kopali v morju ali pa bodo šli v gorovje in se naužili tam zraka za teden dela. Gospodinje so pa pripravljale obed, pogrinjale mize in so mislile: „Jutri bo pa prišel mož ven na deželo in spet bomo en dan vsi skupaj.“ Dve minuti pa pred poldnem je zgrabilo nekaj zemljo in ljudi za srce in prišlo je tisto strašno, česar ni nihče pričakoval.

Veliko mesto Jokohama se je naenkrat dvignilo, kakor bi ga bil udaril kdo s pestjo od spodaj gor, takoj nato se je pa spet za tri čevlje sesedlo, gromeč, bobneč, trgajoč se. Luknje, tako velike, da bi lahko zavozil avto vanje, so se odprle, so se tresle sem in tja, se spet zaprle, in razpoke so letale po zemlji gor in dol kakor besneči valovi oceana. Ves ta čas pa divje pribijanje od spodaj in stransko trganje nevidnih vragovih rok.

Vse mesto Jokohama se je zrušilo že pri prvem sunku. Veliki četverokoti hiš v trgovskem okraju, večinoma iz kamna, so se sesuli z velikanskim hruščem, so zaprli ceste s svojimi razvalinami. Mesto Kitajcev z njih zasteničenimi kočicami je padlo skupaj kakor kup peska. Zdelo se je, kakor bi bil kdo mesto položil po tleh, vse je bilo razdejano in razrušeno.

Spredaj ob пристanišču so grmeli veliki tronadstropni hoteli nad svojimi gosti in jih pokopavali, velika cesta pred njim se je raztrgala v vsej dolžini. Iz betona zgrajeni nasip

mokratstvo v Jugoslaviji si je od Orjune obetalo mnogo. Usoda pa je nanesla drugače. Zvezda demokratov je izgubila svoj blesk. In ker demokrati ne morejo več zajemati iz vladnih korit, iz katerih so krmili tudi Orjuno, je Orjuna z demokrati vred doživela brodolom. Otvorena služba demokratom je Orjuni zlomila vrat. Gospoda je sicer iskala razne medikamente, da bi ustavila hiranje, ali sušica Orjune je tako akutna, da ostajajo vsi napor raznih političnih harlekinov, med katerimi nahajamo tudi ljudi ala Bornemisa in dr. Miško Radošeniča, ki svoječasnno kot kričavi osrečevalci delavstva niso prišli na svoj račun.

Mi ne bi se pečali z orjunaško otročarijo, ker se nam zdi škoda časa, če ne bi ti nacijskonalistični derviši ne hodili preko svojih meja.

Pred kratkem je imela Orjuna v Splitu svoj „kongres“. Gospoda je instinktivno čutila, da se slava Orjune rapidno bliža svojemu koncu, zato je povabila na svoj „kongres“, ki je bil podoben pravcatemu pogrebu, razne zdravnike, ki naj bi Orjuni dali nekaj injekcij, da katastrofa ne bi bila tako nagla in tako popolna. Orjunaši instinktivno čutijo, da so svojo klaverno vlogo med inteligenco definitivno doigrali. Sedaj pa naj bi skrahirano Orjuno rešilo — delavstvo! Konec sramotnega življenja Orjune naj bi zaključila prostaška komedija z delavstvom. V to svrhu so si na kongresu zbrani nacijskonalistični derviši belili glavo z novimi programi! Orjuna in program! Po tem svojem novem „programu“ se imajo ustanavljati posebne strokovne organizacije delavcev, ki naj bi stali pod okriljem Orjune! Orjuna delavstvu že v naprej obeta, da ga bo moralno, materijelno, socialno in nacijskonalno podpirala, ščitila in varovala. Ubogi fantički! Ubogi na duhu in morali. Najpreje nastopa v družbi policije in žandarmerije na celi črti proti delavstvu, ga pomaga pobijati in streljati, vdirja z brahijalno silo v delavske domove, podira stavke in se napram delavstvu vede kakor zbesnela, na enkrat pa zahteva Orjuna, da delavstvo njeno sramotno vlogo pozabi ter pomaga reševati potaplajajočo se orjunaško barko. Orjuni je

delavstvo še premalo razcepljeno, njej se zdi, da ima delavstvo še premalo strokovnih organizacij, zato naj se snujejo orjunaške delavske strokovne organizacije, da bo kaos med delavstvom popoln in da bo njegova itak že vsled razdorov oslabljen moč popolnoma strta. Računi Orjune se s kalkulacijo kapitalistov do pičice ujemajo. V tem pogledu se mora Orjuni priznati, da je njen „nov program“ glede orjunaških, delavskih strokovnih organizacij pravilen. Čim več raznovrstnih strokovnih organizacij bo delavstvo imelo, tembolj bo kapitalističnim izkoriščevalcem na milost in nemilost izročeno, tembolj bo šlo izkoriščevanje delavcev od rok. Primer so si jugoslovanski fašisti vzeli po italijanskih fašistih. V Italiji je bilo delavstvo že tako daleč, da je potom svojih enotnih in mogočnih strokovnih organizacij že skušalo prevzemati cele tovarne. V največji stiski so italijanskim kapitalistom priskočili na pomoč fašisti. Le ti so potom ustanovljenja posebnih fašističnih strokovnih organizacij, potom strahovitega terorja, nešteti ubojev, požiganjem delavskih domov itd. delavski pokret popolnoma uničili. In posrečilo se jim je, kar so hoteli, italijanske kapitaliste so obvarovali kapitulacije pred delavstvom. Posledice fašizma so za italijansko delavstvo, ki leži danes popolnoma na tleh, naravnost strašne.

Nekaj sličnega bi jugofašisti hoteli izvesti tudi pri nas. No, program so orjunaši sicer sklanjali skupaj, manjka jim samo še delavcev, ki bi hoteli sesti na nastavljen limanice, teh pa ne bo, ker ima delavstvo Jugoslavije že dovolj bridkih izkušenj. Političnim barabam delavstvo sigurno ne bo več sledilo.

Lesni delavci v Bosni na primer bi nam znali zapeti pesem o orjunaštvu; zlasti oni v Drvarju. V Drvarju je zaposlenih okrog 5000 lesnih delavcev. Na nesrečo teh pomilovanja vrednih revežev se je v tem kraju vgnezdilo orjunaštvo. In posledice? Posledice so naravnost grozne! Delovni čas je v tamkajšnjih velelesnoindustrijskih podjetjih škandalozen, še škandaloznejše pa so plače. Pod režimom orjunaštva se delavstvo v Drvarju pretepava! Nihče se ne sme ganiti, niti

ob morju je kolebal naprej in nazaj in je padel slednjič v morje, dovozna cesta z vsemi carinskimi poslopji, z avtomobili, vozovi in poslavljaljočimi se ljudmi se je pogreznila v morje pred očmi potnikov odhajajočega ameriškega parnika, voda pristanišča je pa pljusnila kot bešna gor na suho, poplavljaljoč hiše in ceste. Ker so še tla pogreznila, je privrela iz nanovo nastalih razpok povsod voda ven in po desetih minutah so bile vse ceste pod vodo. Nad Jokohamo se je dvigal grič, posejani z vilami bogatih tujcev in Japoncev, najrazkošnje opravljenimi; ves ta grič je kar priskakljal proti pristanišču in je padel z vsemi hišami in vrtovi v morje. Tam, kjer si videl prej široko avtomobilno cesto, je ostala samo ozka steza, vodeča te mimo nanovo nastalih prepado. Vse veliko mesto Jokohama je bilo v 30 sekundah en sam kup razvalin; domovina in delavnica pridnih množic, cvetoče pristanišče, umrlo morda za zmeraj.

Na to razdejanje je prišla še druga nesreča: ogenj! Takoj po prvem sunku je bruhnil iz vseh kotov, in kmalu so se gosti oblaki dima valili po opustošenem mestu. Zaloge petroleja so se vnele, razpočile, grozno se je kadilo, tekočina se je valila v morje in ogrožala ladje, ki so se rešile le z največjo težavo.

In kaj so delali ljudje? Nič. Saj niso imeli niti časa, da bi se bili zavedli vse grozote. Kdor ni bil pokopan pod tramovjem, zidovjem in strehami, tisti je brez uma blodil tja in

sem, ker so bili izhodi zaprti od razvalin. Krik groze se je razlegal po mestu, ko so padle hiše skupaj. Nato je postalo tiho, kajti ogromni oblaki dima so potemneli zrak in vzeli prestrašenemu ljudstvu sapo. Zastonj so begali nesrečniki sem in tja, naenkrat jih je dohitel ogenj in je jel stegati svoje kremplje po njih. In tedaj so poklekli reveži s sklenjenimi rokami na tla, ali pa so si zakrili obraz, ali pa so se česa oprijemali, ali pa objemali svoje sorodnike — večino je rešila hitra smrt. Tisoči in tisoči so umrli vsled dima in vsled plinov, nastalih po ognju. Kdor pa se je rešil iz te zmešnjave, je bežal v park, ki je bil pod vodo in je baš radi tega marsikomu rešil življenje. Drugi zopet so skočili v kanale ali pa v morje; ure in ure so se držali za kole in so z eno roko neprestano zajemali vodo ter jo vlivali na glavo, braneč se pred pohlepnim lizanjem ognja, ki je sikal čez ozke kanale. Nekateri so potegnili pozneje ven popolnoma oslepele.

Drugi dan je plaval nad bivšo Jokohamo strašanski duh zgorelega človeškega mesa! In po vsem mestu so ležali mrtvi, v najrazličnejših situacijah, večinoma brez obleke; kajti roparjev ni ustrašila niti taka grozna nesreča, da ne bi vršili svojega žalostnega posla. In solnce je sijalo na grozoto in je govorilo o lepem mestu, ki je nekoč bilo.

Jokohama je štela pred katastrofo 500.000 ljudi, Tokio pa 2.500.000. Slovenija jih šteje 1 milijon, Ljubljana okoli 60.000.

pisniti, če noče biti pretepen in zaprt. Drvar nam je živa priča orjunaškega blagoslova. In taki politični hajduki se upajo govoriti o varstvu delavstva! Ne, teh političnih prostitutk bo delavstvo, zlasti lesno delavstvo, hvaležno odklonilo.

Teror nad lesnimi delavci v Zavidoviču.

Med Culukafri ne more vladati hujšega terorja in zatiranja, kakor je to slučaj v nekaterih krajih Jugoslavije. Bosna je v tem pogledu podobna Sibiriji, kakršna je bila za časa carizma, kjer so, kakor znano, pod nečloveškimi pogoji morali robovati pregnanci.

Zavidovič se nahaja v Bosni v travniškem okraju. Kakršno se vrši nad delavci v tem kraju nasilje, prekaša vse meje še tako domišljave fantazije. Nekaj nenavadnega je že to, da od tamošnje lesnoindustrijske družbe nagrajeni državni organi takoj izženejo vsakega delavca, čim ga družbeni biriči ovadijo, da so koga zasačili s kakim delavskim listom v roki. Procedura pri tem je seveda prav jugoslovanska, kajti delavec, pri katerem se je konstatiral kak delavski list, mora biti zvezan kakor kak razbojnik. Tako se postopa le z lesnimi delavci, v kolikor jih je tako srečnih, da so v Zavidoviču v tem ali onem podjetju zaposleni. Zakon, katerega je sklenila narodna skupščina in podpisal kralj gor, zakon dol, v Zavidoviču delavstvo svojih po zakonu določenih zaupnikov voliti ne sme! Bosanska šumska industrija v Zavidoviču, katera tamkaj eksistira pod firmo Eissler in Ortlier — vsekakor pristna Jugoslovana — zaposluje preko 1600 delavcev, ki nimajo niti enega po zakonu izvoljenega zaupnika. Ako pa upoštevamo, da ta družba razpolaga z obratnim kapitalom 200 milijonov dinarjev in če še upoštevamo kolosalni respekt, katerega organi jugoslovanskih oblasti pred kapitalom imajo, bo vsakomu takoj razumljivo kako to, da so kapitalistični vampiri absolutni gospodarji Zavidoviča. Na žalost tudi delavska zbornica in inšpekcija dela v Sarajevu ne podvzema nobenih korakov proti popolnoma brezpravju delavstva v Zavidoviču, čeprav jima je znano, kaj se tamkaj dogaja. Do sedaj so bili še vsi oni delavci izgnani, ki so se podstopili poslužiti se pravice, katera jim je zajamčena potom ustave in potom zakona o zaščiti delavcev. Gospodje policisti in orožniki dobivajo od firme Eissler in Ortlier plače in nagrade. Z drugimi besedami so ti oblastveni organi od te čedne firme materijelno odvisni. Tvrdba pa, da vihti svoj bič nad izkoriščanimi delavci, raje vzdržuje policiste in žandarje, namesto da bi pošteno plačala delavce.

Temu odgovarjajoč je seveda tudi delovni čas in plače. Delovni čas v Zavidoviču se roga zakonu, plače so neverjetno mizerne. In kakor smo že rekli, ker se tudi inšpekcija dela ne briga za Zavidovič in niti površno ne vrši nikakega nadzorstva, je zlasti industrijska železnica silno zanemarjena. Posledica te zanemarjenosti je bila nesreča, katera se je, ne davno tega, na tej progi pripetila. Zrušil se je vsled prevelike obrabljenosti 22 metrov visoki most ter je z lokomotivo vred zgrmel v prepad. Strojvodja je bil takoj mrtev, kurjač pa se bori s smrtjo. Neki sodrug, ki je spregovoril pri pogrebu nekaj besedi ob odprtem grobu ponesrečenega strojvodje, je bil za kazen takoj iz Zavidoviča izgnan (!), čeprav ni bilo v njegovem govoru niti ene protizakonite besede.

Tako na sramoto srednjeevropske kulture in civilizacije izgleda v Bosni „ponosni“, katera je del Jugoslavije, v letu gospodovem 1923.

Mizarji in tapetniki.

Med mizarji (mojstri) in tapetniki je nastal spor, ker je neki tapetnik izdeloval tudi leseno ogrodje za divane, fotelje in stole. „Obrtni Vestnik“ o tem pravi:

„V nekem konkretnem primeru je nastal med mizarskimi mojstri in nekim tapetnikom spor, ker je tapetniški mojster izdeloval sam z mizarskim pomočnikom tudi leseno ogrodje za divane, stole in podobno. Pristojno okrajno glavarstvo pritožbi mizarske zadruge ni ugodilo, češ, da je tapetnik upravičen do zgorajšnjih del v zmislu določb § 37. obrtnega reda. Ta namreč pravi, da ima vsak obrtnik pravico, združevati vsa dela, ki so potrebna za popolno dovršitev njegovih izdelkov, in imeti za to pomožne delavce (pomočnike) tudi druge obrtne panoge.

Menimo, da je šlo okrajno glavarstvo pač predaleč. Ne glede na to, da izdelava ogrodja tapeciranega pohištva sploh ni „dovršitev“ tapetniškega izdelka, ker se ne izdelava po tapetniškem delu, temveč preden tapetnik sploh začne s svojim delom, bi tako naziranje dovedlo do številnih sporov med obrtniki obeh navedenih panog, pa tudi drugih. Kakor tapetnik, tako bi tudi mizar, mogoče še bolj opravičeno, smatral tapetniško delo le za „dovršitev“ svojega dela na lesu in bi vse tapecirano pohištvo izdeloval sam s pomočjo tapetniških pomočnikov. Tako bi tapecirano pohištvo izdelovali naenkrat kar dve popolnoma različni, nesorodni obrtniški panogi. Tega naziranja bi se poprijeli tudi drugi obrtniki, ki bi vsako delo druge obrtne panoge, ki ga je treba opraviti na njihovem izdelku, smatrali za „dovršitev“. Ker imamo mnogo obrtnih izdelkov, na katerih izgotovitvi so udeležene različne obrtne stroke, bi kmalu nastal tak nered in taka nesigurnost glede obsega obrtnih pravic, da bi obrtnik ene panoge ne vedel, kaj sme in česar več ne sme. Da bi se s tem odprla širom vrata šušmarskemu delu in bi trpela kvaliteta izdelkov, ni treba še posebej poudarjati.

Iz navedenih razlogov je treba določbe § 37. I. obrtnega reda razlagati čim omejenejše, to tem bolj, ker pomenijo le izjemo. Za konkretni primer izdelovanja lesenega ogrodja za pohištvo po tapetnikih ta določila ne veljajo.

V tem zmislu se je izjavila tudi Trgovska in obrtniška zbornica.

Pri tej priliki se je pojavilo tudi vprašanje, kateri za drugi je treba prijaviti take pomočnike druge obrtne panoge, ki jih zaposluje mojster v zmislu § 37., prvi odstavek obrtnega reda. Zbornica je izjavila, da pomočnik pripada vedno oni zadrugi, pri kateri je včlanjen njegov mojster. To sledi že iz določbe § 120., tretji odstavek obrtnega reda, ki pravi, da sestoji pomočniški zbor iz vseh glasujočih pomočnikov v eno zadrugo združenih obrtnikov.“

Socialno zavarovanje.

O tej panogi socialne zakonodaje se v zadnjem času veliko piše v meščanskih listih. Iz vseh tozadevnih razprav odseva mržnja in sovraštvo napram institucijam socialnega zavarovanja. Jasno je torej, da te razprave ne morejo biti objektivne, kakor bi to bilo želeti pri vseh razpravah, ki se tičejo tako važnega predmeta, kakor je ravno ta.

Reakcija od strani delodajalcev, pa bodisi to od industrijcev ali malih obrtnikov, noče poznati smotra, katerega socialno zavarovanje zasleduje, oziroma bi ga moralo zasledovati.

Institucije socialnega zavarovanja se šmatra za neko zlo, ki tlači industrijo in obrt, kot nek davčni urad, katerega se je treba na vsak način iznebiti, ga treba odpraviti za vsako ceno. Samo ob sebi je umevno, da ta gospoda ne vpraša, kaj naj se potem zgodi z bolnim delavcem, ako bi se jim to posrečilo. Kapitalizem je nenasiten ter vidi le svoje lastne interese. Delavec, ko je bolan, ni več za delo, naj gre, odvzeti pa mu je treba tudi to bolniško podporo ali nezgodno rento, katero si je potom svojih organizacij priboril. Skratka, socialno zavarovanje je treba odpraviti. Pri tem hoče mlada jugoslovanska buržuazija prednjačiti vsem drugim.

Socialno zavarovanje se je uvedlo v bivši Avstriji z zakonom od 28. decembra 1887 in 30. marca 1888. Izvajalo se je ločeno zavarovanje zoper nezgode in zoper bolezni. Zavarovanje zoper nezgode so izvajale Delavske zavarovalnice zoper nezgode (Arbeiter-Unfallversicherungsanstalt), ki so se ustanovile na podlagi samoupravnih principov v smislu določb zakona od 28. decembra 1887. Bolniško zavarovanje pa so izvajale bolniške blagajne, ki so se osnovalle istotako po principih samouprave v smislu zakona od 30. marca 1888. Bolniških blagajn je bilo več vrst in sicer: Okrajne bolniške blagajne, Splošne bolniške blagajne, razne združne (kakor gremijalna, krojaških in čevljarskih vajencev itd.). Obratne bolniške blagajne, Bratovske skladnice itd. Skoro vsaka stroka je imela svojo bolniško blagajno, v katerih so imeli vsled indiferentnosti uslužbencev glavno večino delodajalci, kljub temu, da so takrat imeli delavci dvetretjinsko zastopstvo v upravnem in nadzornem odboru. Bolj še v tem oziru je bilo pri okrajnih in splošnih bolniških blagajnah tam, kjer je prevladovalo industrijsko delavstvo nad obrtniškim, ker se je svojih pravic zavedalo in posluževalo tako v načelstvu, kakor v nadzorstvu. V vsakem sodnem okraju je bila okrajna bolniška blagajna, razen tega pa še kaka združna. Večja podjetja pa so imela skoro vedno svoje obratne bolniške blagajne. Mnogo teh blagajn ni niti moglo namestiti stalnega uradnika, temveč nameščalo se je uradnike v postranskem poslu, ki se niso mogli in tudi niso imeli interesa brigati zato, da bi bili vsi zavarovanju obvezni prijavljeni v zavarovanje. Zavarovanih je bilo včasih le 20 do 30 odstotkov zavarovanju obveznih delavcev. Delalo se je nekam bolj po domače, ter se prepuščalo delodajalcem, da so po svoji lastni prevdarnosti prijavljali svoje uslužbenke, ako se jim je zdelo to potrebno. Načelnik je bil po navadi kak samostojen obrtnik, ki je seveda vedno ščitil le interese delodajalcev, nikdar pa delojemalcev. V tem oziru je bilo boljše tam, kjer je bilo večje število industrijskega delavstva zavarovanega pri okrajnih bolniških blagajnah, kakor sem že zgoraj poudaril. Jasno je, da se pod takimi razmerami, kot sem jih prej opisal, bolniške blagajne niso mogle razvijati tako, kot bi to bilo potrebno, vkljub temu, da se je zakon vedno popravljal in moderniziral z raznimi novelami. Te bolniške blagajne so bile obsojene samo na životarenje, umreti niso smele, ker zakon to ni dopuščal, živeti pa pod navedenimi pogoji niso mogle, ker je bila njih finančna podlaga taka, da jim to ni dopuščala. Teh časov si še vedno želijo naši obrtniki nazaj, ter vsled tega vedno vpijejo o velikem uradniškem aparatu, visokih upravnih stroških itd., ker se ne upajo povedati, da si v resnici želijo onih časov nazaj, ko so bolniške blagajne tako vodili, kakor se jim je bolj zdelo. Pod takimi razmerami na polju socialnega zavarovanja smo doživeli svetovno vojno, potom katere so avstrijski narodi izbojevali tudi svoje nacionalne države.

Ko smo dobili 1. 1918 lastno deželno vlado v Ljubljani, je socialno demokratična stranka nominirala poverjenika za socialno skrb. Ta je takoj posvetil pažnjo bolniškim blagajnam,

pod vplivom strokovnjaka, ki je bil večš na tem polju, kakor se je pozneje pokazalo. Treba je bilo takratno veliko število bolniških blagajn razpustiti. Na mnogih mestih so bila vodstva sestavljena iz samih Nemcev, ali drugače nezanesljivih ljudi, ali, kakor sem prej omenil, iz delodajalcev. Treba je bilo ta načelstva razpustiti in imenovati komisarije, vse to je izvršilo poverjenišvo za socialno politiko. Prvotno se je mislilo te bolniške blagajne pustiti, kakor so bile, ter se je začelo ustanavljati zveze bolniških blagajn za Slovenijo. Ko pa je izšel Koračev osnutek zakona o zavarovanju delavcev, se je smatralo za potrebno, bolje in tesneje združevati. Komisarijati dolgo niso mogli trajati, vsled tega se je poverilo okrajno bolniško blagajno v Ljubljani, da pozove vse ostale bolniške blagajne v Sloveniji, ako so pripravljene postati njene poslovalnice. Zavarovanje se bi naj pa izvršilo pod nositeljico zavarovanja, okrajno bolniško blagajno v Ljubljani.

Ker je večina (skoro vse) bolniških blagajn začelo poslovati, je ljubljanska bolniška blagajna razširila svoj delokrog na celo Slovenijo. Bivše samostojne bolniške blagajne pa so postale njene poslovalnice. Tako je bila izvedena centralizacija bolniških blagajn v Sloveniji. Število članov se je že pod komisarijati začelo dvigati. Znan mi je politični okraj, v katerem je bilo prej pet bolniških blagajn in so imele vse skupaj v času, ko je bil imenovan komisar, okrog 1000 članov, še tekom leta 1919 pa je število članov naraslo nad 2000. Samo ob sebi je umevno, da se je aparat s tem znatno povečal, ter bi bilo treba tudi uradništvo pomnožiti. Vseh pet navedenih blagajn je pa imelo pri 1000 članih štiri uradnike in dve slugi, torej šest nameščencev. Pri 2000 članih je pa ravno tako še vedno samo šest nameščencev, razlika je bila le ta, da je bilo teh šest skupaj v eni pisarni, medtem ko je bilo prvih šest raztresenih v pet pisarnah. Začelo se je takoj pisati po časopisih: sedaj je cel kup uradništva, medtem, ko tega prej ni bilo itd. Ista poslovalnica, od katere se je odcepil en sodni okraj z 800 člani ima danes nad 3000 članov. Iz tega je torej razvidno, da je bilo zavarovanih prej le 30 odstotkov, danes pa nad 90 odstotkov vseh zavarovanju zavezanih članov. Iz tega je tudi razvidno, da se ni število uradništva zvišalo, ampak je ostalo isto, medtem, ko se je število članov potrojilo. Žal, da nimamo na razpolago točnih podatkov, koliko članov in nameščencev je bilo pri bolniških blagajnah v Sloveniji pod bivšo Avstrijo, zdi se mi pa, da bi te podatke lahko zbral okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani po prevzemnih zapisnikih okrajne bolniške blagajne v Ljubljani iz leta 1919.

Takratne poslovalnice ljubljanske bolniške blagajne so imele še precejšnjo avtonomijo. Vse knjigovodstvo, vso korespondenco z oblastmi itd. so vodile same. Tako, da je bila te vrste centralizacije naravnost idealna. Takrat bi bilo potrebno le še ustanoviti krajevne poslovalniške odbore, ki se naj bi izvolili iz srede delojemalcev in delodajalcev, ter vršili interne posle krajevnega značaja, ob enem naj bi predsedniki teh odborov fungirali kot člani načelstva okrajne bolniške blagajne v Ljubljani, s čemur bi se to zastopstvo razširilo po celi Sloveniji in bi se bolj obdržalo vez med članstvom in zavodom.

To se pa takrat ni storilo.

Gospodarstvo.

Po poročilu Trgovske in obrtne zbornice v Ljubljani je bilo v kataster te zbornice tekom družega četrtletja 1923 vpisano 1320 novih obrtnih prijav, izbranih pa 672. Tekom tretjega tromesečja istega leta pa je število na novo vpisanih obrtnih

prijav znašalo 1496 in izbranih 861. Med na novo prijavljenimi tvrdkami tvorijo večino trgovine. Med na novo prijavljenimi trgovinami pa — in to je zanimivo — zopet tvorijo večino trgovine z lesom, kojih prirastek do konca tretjega četrtletja znaša 144. Za trgovinami z lesom prihajajo trgovine z živino, teh je 132, potem trgovine s poljskimi pridelki, kojih prirastek znaša 72, za temi trgovine z galanterijskim blagom, katerih število je poskočilo za 52. Nadalje se je pomnožilo število trgovin z mešanim blagom za 51, manufakturnih trgovin za 41 itd. Večji prirastek zaznamujejo tudi rokodelski obrti, zlasti kovaška, mizarjska, krojaška in čevljarjska. Novih tovarniških obratov je bilo v drugem četrtletju prijavljenih 13, objavljenih 3, v tretjem je bilo novo prijavljenih tovarniških obratov 17 in končno objavljenih 9. Skupni porast tovarniških obratov v navedenem času znaša 18. Ti podatki se nanašajo na celo Slovenijo.

V Zagrebu so se fuzijonirale tri banke; z drugimi besedami povedano: tri banke so se spojile v eno. Banke, ki so se fuzijonirale so: Banka za trgovino in obrt, Centralna banka in Centralna eskomptna in menična banka. Fuzija bank je pač znamenje časa. Pokazuje se namreč, da številne banke, ki so bile po prevratu osnovane iz čistih spekulativnih razlogov, niso življenja zmožne. Njih edina rešitev — ako nočejo skrahirati — je fuzija.

Pogreška ali kaj?

V eni izmed zadnjih števil „Borbe“ smo čitali neko notico, v kateri se je lesnim delavcem v Črnomlju priporočalo, naj se v vseh zadevah strokovne organizacije obračajo na uredništvo „Borbe“. Nam se čudno zdi, kako prihaja uredništvo „Borbe“ do takega priporočila, ko vendar dobro ve, da se nahaja tajništvo strokovne organizacije lesnih delavcev v Šelenburgovi ulici števil. 6, drugo nadstropje. Zakaj in iz kakšnih razlogov se je to zgodilo, ne vemo. Želeti bi pa bilo, da se tako napačno obveščanje opusti, kajti vsa obvestila in pojasnila daje lesnim delavcem strokovna organizacija lesnih delavcev sama. In ker bi tako vmešavanje se v delokrog strokovne organizacije lesnih delavcev imelo le za posledico zbegano neorijentiranost pripadnikov delavcev lesne stroke, prosimo, da se uredništvo „Borbe“ v bodoče takim pogreškom izogiba.

Milanov vrh.

Podružnica lesnih delavcev na Milanovem vrhu je imela dne 4. decembra 1923 svoj dobro obiskani shod, na katerem je bil tudi izpopolnjen podružnični odbor. Shod je otvoril in mu je tudi predsedoval podružnični predsednik s. Fran Šafar, ki je navzoče pozdravil, nato pa prečital nekatere došle dopise in obračun za pretekli mesec. Nato je sodrug Vesel na podlagi nekaterih člankov „Lesnega Delavca“ v lepih besedah govoril o splošnem položaju lesnih delavcev. Ko se je prešlo k izpopolnitvi odbora, so bili izvoljeni, in sicer je bil za podpredsednika izvoljen s. M. Poje in v nadzorstvo s. Fr. Furlan. Potem, ko je predsednik s. Šafar navzoče pozval, da pri začetnem delu za strokovno organizacijo vstrajajo, je bil lep shod med splošnim odobravanjem zaključen.

Sodrugom na Milanovem vrhu priporočamo, da se v vseh svojih zadevah obračajo za vsa potrebna pojasnila na tajništvo strokovne organizacije v Ljubljani. Šlo se jim bo v vsakem

oziru radovolje na roko. Ob enem pa jim tudi priporočamo, naj svojo podružnico, katera je članica velike družine lesnih delavcev, čuvajo kakor zenico svojega očesa. Vsakega, ki bi se drznil škodovati naši skupni strokovni organizaciji, naj se odločno posvari, in če bi to ne pomagalo, enostavno onemogoči. Zavedajmo se, sodrugi, da posameznik sam za se ne pomeni nič, temveč da prihaja do veljave šele takrat, kadar se v bratski slogi združi z drugimi. To združitev pomeni za nas naša strokovna organizacija. Čudežev gotovo ne bomo delali, vendar pa bomo korak za korakom prodirali in napredovali, če bomo imeli močno strokovno organizacijo. V tem zmislu vas, sodrugi, tam na Milanovem vrhu prav srčno pozdravljamo.

Prijetnosti bodoče zračne vojske.

Nekdo je vprašal tri vojaške strokovnjake, kako vlogo bodo imela letala v bodoči zračni vojski. Strokovnjaki, po kojih mnenju bomo vojsko kmalu zopet imeli, so tile: angleški admiral Burney, nekdanji polkovnik francoskega generalnega štaba Fabry in nemški general Deimling. Soglasno pravijo, da bo zmago odločilo uničenje ljudstva daleč zadaj za vojno črto, sredstvo za to bosta pa moderno zračno letalo in kemija. Obojno skupaj bo najhujše orožje bodočnosti. V podobi strupenih plinov in bakterij bo prišla smrt iz letal nad mesta, goreče in razstrelivne bombe bodo zažgale mesta, tovarne, kolodvore in mostove; eksplodirale bodo in ne bo jih več. Vojaški kritiki pravijo tudi, da zaenkrat proti temu orožju nimamo nobene obrambe; razvoj modernega letala je bil tako hiter, da je obramba zaostala daleč za napadom. Admiral Burney je rekel: Z ozirom na današnjo vojno tehniko je nemogoče, da branimo deželo proti napadom iz zraka tako, kakor sta jo do sedaj branila armada in brodogradnja. Zračno letalo bo preskočilo bojno črto in bo neslo v sovražno deželo najhujše opustošenje. Ves dosedanji način vojske bo popolnoma predrugačen. Kaj bo pomagala najboljša armada, kaj bo izdalo najmočnejše brodogradnje, če bodo uničene tovarne, ki zalagajo oba s strelivom, če bodo uničene ceste in železnice, razdejani mostovi in rudniki, če bodo sežgani gozdi in bodo gorela cela polja, na katerih uspeva žito? Napadal bo pa sovražnik v prvi vrsti mesta, ker se v modernih državah v mestih osredotoča vse življenje. Tri vrste sredstev bo sovražnik uporabljal: razstrelivne bombe, strupene pline in bakterije.

V slučaju, da pripeljemo z zrakoplovom kakšen aeroplan do razdalje 300 kilometrov od mesta, ki ga hočemo napasti, vzame tako letalo že danes lahko seboj dve bombi po 1000 kilogramov. Ena sama taka bomba uniči lahko največje poslopje sveta, kakor je na primer Woolworth-Building v Novem Yorku, in razruši do tal še druga poslopja, do 200 razruši lahko milijonsko mesto.

Bolj nevarni so seveda še strupeni plini. Že danes imajo pline, ki so tisočkrat bolj učinkoviti, kakor so bili oni med svetovno vojsko. Ob dnevih, ko ni vetra, bi plinove bombe uničile dosti več ljudi kakor pa razstrelivne bombe. Ko so neki plin poskušali, je mačka, ki ga je zaduhala, takoj mrtva padla na tla. Prej uporabljeni plini so povzročili najprvo slabost in šele potem smrt, sedaj pa nastopi smrt takoj. Ne pomaga nam nobena maska, prihajajoči motor je popolnoma tih in tudi šum propelerja so že do 60 odstotkov oglušili. V par letih bo odstranjen tudi ta šum; in neslišno, nevidno in tudi brez duha bo planila smrt v podobi plinov nad nedolžne ljudi. Ker je plin nekaj težji kakor zrak, bi se v mirnih dnevih zalezal v kleti in pred bombami varne prostore in bi uničil tudi tam vsako življenje. Poleg strupenih plinov bodo uporabljali tudi bakterije. Stresli jih bodo v vodo in vodovode in bodo tako vso vodo zastrupili.

Toli opevana osamelost Anglije je že danes bolj pravljica; v bodočnosti pa tudi oceani ne bodo več pomagali. Če se bo Amerika vojskovala z Evropo, bodo čez par dni lahko razrušena vsa evropska ali pa ameriška mesta. Zračna brodogradnja se bodo pomikala s hitrostjo 150 kilometrov na uro in bodo imela s seboj aeroplane, kojih hitrost bo 350 do 500 kilometrov. Zračno japonsko brodogradnje

bo v 48 urah v Ameriki, iz Evrope leteče brodovje bo pa v 40 urah že lahko bombardiralo Novi York.

Francoz Fabry pove precej isto, kar Burney. Ker ne bo nobene zadovoljive obrambe, mora biti vsaka država pripravljena za takojšen napad. In francoska politika gre za tem. Na to opozarja tudi Deimling in pravi, da imajo Francozi 140 zračnih brodovij, Amerika samo 53 in Anglija samo 38.

Na konferenci v Washingtonu so sicer omejili uporabo plina v bodoči vojski, a kdo se bo takrat zmenil za to? Anglija je porabila letos dvanajst milijonov funtov za vojaško zračno brodovje, Amerika 30 milijonov dolarjev, Francija 500 milijonov frankov. Pa ne samo, da pomnožujejo število enot, delajo jih tudi hitrejši in pa večje. Največjo zračno ladjo in največji aeroplan imajo sedaj Amerikanci. V Franciji nameravajo z zračnimi ladjami prevažati tudi vojaštvo, prav tako v Angliji. Zanimivi so poskusi, kako narediti zrakoplove in aeroplanne nevidne. Že so napravili umetno pajčolan dima, ki tvori oblačno steno pod letalom. Mislijo tudi, kako bodo vodili zračna letala iz daljave, da ne bo treba nobenega metalca in nobenega krmarja. Kadar bo letalo nad določeno točko, pa bodo sprožili in bomba bo opravila svojo nalogo. Za civilno zrakoplovstvo se niti od daleč toliko ne menijo kakor za vojaško. Prihodnja vojska bo vojska uničevanja, in bo pobrala še tisto kulturo, kar nam je svetovna vojska pustila. Res, prijetni časi se nam obetajo.

Koliko stane dvor?

Državni proračun vsebuje tudi postavke za vzdrževanje dvora. Tozadavne številke se glase takole: Civilna lista za kralja predvideva 24,180.000 dinarjev; civilna lista za ostale člane kraljevega doma pa znaša 35,820.000 dinarjev; končno znaša izdatek za vzdrževanje kraljeve pisarne 381.000 dinarjev.

To bi bila nekako monarhija izražena v številkah. Danes, ko se hoče štediti na račun železničarjev in drugih državnih nameščencih, padajo gori označene številke težko na tehtnico. Monarhija torej ni ravno po ceni. Toda nobena stvar ni zastoj in tako tudi ni narodno navdušenje brezplačno.

Največja mesta na svetu.

Kakor kažejo najnovejše povojne statistike, je Newyork še vedno največje mesto na svetu. Leta 1921. je štel London 7,446.000 prebivalcev; Newyork pa, glavno mesto severoameriških Združenih držav, samo 5,620.000. Vendarle je treba upoštevati, da obsega londonska statistika tkz. policijsko mesto, v katerem se nahajajo tudi vsa predmestja. Če bi prištel Newyorku predmestja, bi število njegovih prebivalcev narastlo za 2 milijona ljudi. Sedaj lahko z mirnim srcem trdimo, da je namesto Londona prvak sveta Newyork, in to ne le po številu prebivalstva, ampak tudi kot centrum svetovnega kredita in financ.

Za tretje mesto se borita Pariz in Berlin. Nemški statističarji trdijo, da je Berlin tretje mesto na svetu, francoski pa dajejo prednost Parizu. V čem je resnica bomo takoj videli iz njihovih lastnih podatkov. Število prebivalstva v pravem Berlinu (brez predmestij) znaša po nemški statistiki 1,003.000 ljudi, s predmestji vred pa 3,830.000. Te številke datirajo iz ljudskega štetja 8. oktobra 1919. Za Pariz pa pravijo francoski uradni podatki, ki so bili dognani v splošnem ljudskem štetju v celi Franciji in kolonijah 6. marca 1921., da je prebivalstvo štel 2,906.000 duš. Če pa prištejemo k temu še prebivalstvo predmestij (to je ves departement Seine), pridemo do številk 4,406.000 prebivalcev. Iz tega sledi jasno, da je Pariz tretje mesto na svetu, Berlin pa četrto. Za temi mesti sledi Čikago v severoameriških Združenih državah z (leta 1920.) 2,702.000 prebivalci. Šesto mesto je bilo Tokio (1920.) z 2,173.000 ljudi. Na 7. mestu se nahaja kitajsko mesto Ningpo (1919. 2,172.000 ljudi), glede katerega velja isto pravilo kakor za vsa kitajska mesta. Število prebivalstva se da ugotoviti tu le na podlagi cenitve, ki je večkrat skrajno zmotna in zato nezanesljiva.

Na osmem mestu imamo Dunaj, ki je imel letos 1,864.000 prebivalcev. Druga milijonska mesta na svetu so: Filadelfija (v Združenih državah 1,824.000 oseb). Vančov (Kitajska), Buenos Aires (Argentinijska) 1,667.000 prebivalcev, potem četvorica kitajskih mest Šangaj, Fučov, Peking in Čangša. Kalkuta v Indiji ima 1,263.000 prebivalcev, Osaka na Japonskem 1,252.000, Carigrad v Turčiji ima 1,200.000 preb., Budimpešta na Madžarskem 1,184.000, Bombay v Indiji 1,179.000, Rio de Janeiro v Braziliji 1,158.000, Mehiko v Mehiki 1,080.000, Glasgow na Škotskem 1,034.000, Moskva v Rusiji šteje 1,028.000 duš ter zaključuje vrsto milijonskih mest na svetu.

Naj navedemo še podatke za 4 naša najvažnejša mesta v državi: Subotica ima 118.000, Beograd 111.000, Zagreb 108.000, Sarajevo 68.000, Ljubljana 53.000 prebivalcev. Naša največja mesta imajo komaj nekaj čez stotisoč prebivalcev. Velemesta se morejo le razvijati v velikih industrijskih državah, kar pa naša domovina ni.

Praga v Češkoslovaški je razmeroma majhno mesto s 676.000 prebivalci. V Italiji je največje mesto Napoli (l. 1921. 780.000 prebivalcev), na drugem mestu je Milan (718.000). Šele na tretjem mestu je Rim, v katerem je živelo leta 1921. samo 689.000 duš.

Usoda lesnih delavcev.

V Mariji Reki pri Prevaljah se je lesni delavec Mihael Hlade pri lesnem trgovcu Medvedu Jakobu usekal v desno koleno.

V Kokri se je Zaplotnik Jurij na veleposestvu Lamezan-Salius usekal v desno nogo.

Hoče. V tvornici za impregniranje lesa tvrdke Guido Prütgers v Hočah pri Mariboru se je delavec Koren Leopold zbodel z žeblijem v desno nogo.

V Mariboru se je mizarški vajenec Jagušič Ivan pri mizarju Nudlu Antonu na krožni žagi močno urezal na levi roki. Oddati so ga morali v bolnišnico.

Ljubljana. V mizarškem podjetju A. Rojina in komp. v Ljubljani se je strojni delavec Metlika Andrej na krožni žagi urezal na levo roko.

Mizarški pomočnik Ogmer Ludovik, vposlen pri Serdniški Blažu v Mariboru, si je pri delu zmečkal desno nogo na koleno.

V Mariboru je pri lesnoindustrijski družbi „Drava“ vposleni delavec Ogner Anton padel v neko jamo in si je zlomil par reber na desni strani.

Svarilo.

V zadnjem času skušajo neki agenti vabiti mizarje v Kruševac v Srbiji pod pretvezo, da bodo v neki tamošnji tovarni za vagone dobili delo in dober zaslužek. V svrhu informacije se je tajništvo strokovne organizacije lesnih delavcev obrnilo na podružnico Saveza lesnih delavcev Jugoslavije v Kruševacu z vprašanjem, kaj je na stvari. Odgovor, ki ga je tajništvo dobilo, je silno neugoden. V Kruševacu sploh ne obstoji nobena tovarna za vagone, temveč se vrše šele priprave za ustanovitev take tovarne. Družba pa, ki to tovarno snuje, že sedaj iz vseh koncev in krajev vabi profesoriste v Kruševac, čeprav jih ne more zaposliti. Prizadevanje družbe je maneuver, da bi čim več delavcev zvabila v Kruševac in da bi došli delavci, ki ne bi imeli v žepu niti ficka, bili potem prisiljeni delati za vsako plačo. Sodruge mizarje opozarjamo, naj sirenskimi glasovom ne nasedajo, če nočejo zabresti v hude nepravilike.

Sodrugi mizarji, ne potujte v Belgrad, kjer vlada sedaj velika brezposelnost. V Belgradu je nad 2000 delavcev, med njimi tudi veliko mizarjev, brez dela.

V Zagrebu se tudi nahaja precej mizarjev brez dela. Torej tudi v Zagreb ne potujte.

Industrija.

Prva tovarna klavirjev v naši državi. Tvrdba Anton Bence in sin v Vel. Bečkereku je začela izdelovati klavirje in slične glasbene predmete. Prvi klavir je dovršila te dni in tudi drugi bo kmalu gotov. Strokovnjaki so pregledali izgotovljeni klavir ter izrazili svojo pohvalo s pripombo, da je izdelava prvega klavirja izborna izpadla. Klavirske dele, ki se pri nas ne izdelujejo, je nabavila tvrdba z Dunaja. Ostalo pa se izdeluje doma. Dunajska tovarna klavirjev Rudolf Stelzhamer bode dobavljala one dele, ki se pri nas še ne izdelujejo. V tem podjetju bo mesto dosedanjih 180 delavcev zaposlenih v bodoče 300. Kapaciteta podjetja pa se še ne more ugotoviti.

Razno.

Prvo rusko žito v Angliji. Nedavno je dospela v London velika ruska transportna ladja, ki je pripeljala žito. To je prva pošiljatev žita, ki je po svetovni vojni dospela v Anglijo iz Rusije.

O postanku švabskih naselbin v Banatu. Nemški poslanec v romunskem parlamentu K. v. Möller je pod zgornjim naslovom izdal knjižico, v kateri opisuje naselitev Švabov v Banatu. Zgodilo se je to v treh velikih pohodih: Leta 1723. pod vodstvom lotrinškega grofa Mercyja, leta 1763. in leta 1783. pod Jožefom II. Švabi, med katerimi je bilo mnogo Lotrinžanov, so se naseljevali med rekami Donavo, Tiso in Marošem in južnim koncem Karpatov. Ob prvem pohodu je grof Mercy pripeljal s seboj 15.000 ljudi, ki so se naselili južno od Temešvara in zgradili 46 vasi. Na severu se je tedaj raztezalo še nevarno močvirje, ki so ga pa Švabi s pomočjo kanalov izsušili ter izpremenili v rodovitno zemljo. Potomci teh prvih 15.000 naseljencev štejejo danes 450.000 duš. Njih število se je torej potridesetorilo, dočim se je število njihovih drugorodnih sosedov samo podesetorilo.

Beg grškega kralja. Pri volitvah v grško ustavodajno skupščino so zmagali z ogromno večino glasov republikanci in republikansko orijentirani pristaši Venizelosa. Na nasvet vojaške vlade je kralj Jurij z ženo zapustil deželo in se odpeljal v Romunijo. Na pot je dobil en milijon drahem. Dasi se ni hotel odreči prestolu, se vendar mora smatrati, da se kot kralj ne bo več vrnil na Grško, ker bo Grčija proklamirana za republiko. To je tem bolj verjetno, ker se je po zadnjih vestih tudi sedaj najuplivičnejši grški politik Venizelos izrekel za republiko ter ni pričakovati intervencije od strani tujih držav. Za prezidenta bo izvoljen znani milijarder Bazil Zaharov ali Venizelos.

Poljska republika je priznala sovjetsko vlado. Te dni so bile izmenjane diplomatske note med obema vladama, v katerih Poljska priznava Zvezo sovjetskih republik. Poljaki bodo na Ruskem ustanovili več konzulatov, enako tudi Rusi na Poljskem.

Nova vlada na Poljskem. Po demisiji Witoševega kabineta je finančni minister Grabski sestavil vlado iz desnih strank.

Brezposelnost v Nemčiji postaja vedno hujša in je zdaj že 4 milijone oseb brez dela.

Razmah ruske trgovine. Ljudski komisar za inozemsko trgovino Krasin, ki se je baš te dni vrnil iz tujine, je izjavil zastopnikom tiska, da se ruska trgovina z inozemstvom uspešno razvija. V vseh deželah, v katerih se prodaja rusko žito, so z izborna rusko pšenico, ržjo itd. jako zadovoljni. V Skandinaviji, Baltskih državah, na Finskem in Nemškem izpodriva rusko žito ameriška rž in pšenica. Tudi na Turškem in Grškem je rusko žito na najboljšem glasu. Velik pomen za trgovino z zapadnimi državami ima navadno tega založena rusko-angleška družba za trgovino s surovinami. Krasin je omenil tudi trgovino s poljsko ter poudarjal, da se trgovski in industrijski stiki med obema državama zadostno razvijajo.

Brezposelnost v Italiji. V januarju leta 1922 je bilo v Italiji še 606.819 brezposelnih, v oktobru 1923 je znašalo 121.317, medtem ko je dosegalo v januarju minulega leta še višino 391.974. Te številke pa je treba presojati s precejšnjo previdnostjo. Takoj po vojni je bilo število brezposelnih zelo majhno. Tako je znašalo v januarju 1920 le 88.101 oseb. Ko pa so bila najpotrebnejša obnovitvena dela izvršena, je poskočilo število brezposelnih na več nego 600.000. Nadalje je treba pomisliti, da se štejejo brezposelni pod sedanjim režimom na povsem drugačni podlagi nego prej. Štetje brezposelnih vršijo sedaj državni organi, prefektore in pokrajinski odbor, med tem ko je bilo poverjeno prej to opravilo občinam. Te poslednje pa so si prizadevale, da bi navedle čim večje število brezposelnih, ker so dobile potem od države tem večje prispevke za vzdrževanje brezposelnih delavcev. K temu naj se doda še okolščina, da je število brezposelnih padlo tudi vsled tega, ker je narastlo izseljevanje. Razlika med izseljencem in tistih, ki so se zopet povrnili v domovino, je znašala v drugi polovici leta 1921 165.000 oseb, v drugi polovici leta 1922 pa 340.000 oseb. Število izseljencev je torej poskočilo v tej dobi za 175.000 oseb, medtem ko je padlo število brezposelnih v isti dobi le za 121.000 oseb.

Izjava.

Nižje podpisani Reberšek Alojzij, mizarski pomočnik v Ljubljani, sem v zadnji stavki mizarskih pomočnikov v Ljubljani, ki je trajala od 3. avgusta do 18. septembra 1922, kršil organizacijsko disciplino s tem, da sem spravil dva sodruga — Igliča in Bradeška — v petdnevni zapor, ter priznavam, da sem veliko grešil, in se s tem zavežem, da v bodoče ne bom več ravnal tako in da se bom pokoraval navodilom in disciplini organizacije.

Ob enem se zahvaljujem odboru podružnice ljubljanskih mizarjev za zopetni sprejem v organizacijo, iz katere sem bil izključen, ter prosim vse ljubljanske mizarje, posebno omenjena dva sodruga, da stvar pozabijo.

Z odličnim spoštovanjem
Reberšek Alojzij.

Upajmo, da bo s. Reberšek ostal mož beseda in da se bo v bodoče izogibal nepotrebnim konfliktom. S tem bi zadeva bila urejena.

Oglarja

enega ali tudi več, sprejme takoj v stalno delo gozdna uprava V. J. Thurna, Guštanj. Javiti se je osebno ali pa poslati ponudbo.

Lastnik in izdajatelj „Osrednje društvo lesnih delavcev“ v Ljubljani. Odgovorni urednik Kavčič Tomaž. — Tiskarna J. Pavliček, Kočevje.